

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	20284 - Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica / 1
Titulació	Grau d'Història de l'Art (Pla 2014) - Tercer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Francisca Lladó Pol	17:00	18:00	Dimecres	02/09/2019	14/02/2020	AD03
<i>Responsable</i> francisca.llado@uib.es	16:00	17:00	Dimarts	17/02/2020	30/06/2020	AD03

Contextualització

L'assignatura Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica és una assignatura optativa per als alumnes de Grau dels Estudis d'Història de l'Art, per la qual cosa comprèn un caràcter formatiu d'uns continguts que en principi poden resultar allunyats geogràficament. En la seva essència, contribueix a complementar els coneixements d'Història de l'Art des d'una perspectiva actualitzada dels nous corrents de la historiografia llatinoamericana.

Els continguts de l'assignatura es centren en tres blocs, un de caire introductori, mentre que els dos restants fan referència a l'art de l'Edat Moderna i de l'Edat Contemporània. Tot això sense deixar de banda una reflexió sobre la presència d'unes manifestacions artístiques que sovint s'han estudiat des de models comparatius amb Europa. I és en aquest punt on radica l'interès de l'assignatura, que l'alumne és demani ¿De què parlem quan deim Art Llatinoamericà?

Requisits

No presenta requisits previs.

Recomanables

Interès per l'Art Llatinoamericà.

Competències

Guia docent

Específiques

- * CB-3 Tenir la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants de l'àrea d'estudi, per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de caire social, científic o ètic.
- * CE-1 Competències fonamentals. Conciència crítica de les coordenades espai-temporals (diacronia i sincronia) i dels límits i interrelacions geogràfiques i culturals de la Història de l'Art.
- * CB-4 Poder transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic especialitzat i no especialitzat.

Genèriques

- * CE- 6 Coneixement sistemàtic i integrat del fet artístic: diferents llenguatges (arquitectura i urbanisme, escultura, pintura, fotografia, cinema, música, arts decoratives i sumptuàries), procediments i tècniques de la producció artística al llarg de la història. Teoria i pensament estètic.
- * CE-3 Competències fonamentals. Visió diacrònica regional i completa dels fenòmens artístics territorials.
- * CE-4 Competències fonamentals. Coneixements particulars i optatius de la Història de l'Art

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

A partir de les competències anteriorment esmentades, es desenvolupen a continuació els blocs i temes que seran treballats per l'alumnat.

Continguts temàtics

BLOC 1. DEFINICIÓ DE CONCEPTES

- 1-1. Delimitació de les àrees d'estudi.
- 2-2. Aclaració de conceptes: Art Llatinoamericà, indigenisme i identitat
- 2-3 Nous corrents historiogràfics

BIOC 2. ART MODERN LLATINOAMERICÀ

- 2-1 L'ocupació del nou territori i definició del model urbà.
- 2-2 Un urbanisme alternatiu: els pobles d'indis i les missions.
- 2-3 El barroc com a síntesi de l'arquitectura llatinoamericana
- 2-4 Pintura i escultura colonial. De la pintura mural i l'escultura jesuítica-guaraní a les aportacions barroques.

BLOC 3. ART CONTEMPORANI A LLATINOAMÈRICA

- 3- 1- Urbanisme i arquitectura a l'Amèrica postcolonial. De l'arquitectura oficial a les arquitectures de la immigració.
- 3-2 Confrontacions entre la plàstica de tradició europea i l'art nacional: la transició de la colònia a l'Amèrica independent.

Guia docent

3-3 La pintura del segle XX: la influència de les avantguardes europees, els grans projectes indigenistes, els primers moderns i l'abstracció geomètrica.

3-4 Les irradiacions del Moviment Modern: de Le Corbusier a Niemeyer

3-5 Les manifestacions artístiques des de les dictadures a l'era global

Metodologia docent

- Amb la finalitat d'afavorir l'autonomia de l'alumne, l'assignatura comptarà amb el suport de l'Aula Digital, portal on s'inclourà material d'ampliació.

- A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

Activitats de treball presencial (2,4 crèdits, 60 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	A través del mètode expositiu, la professora donarà els grans fonaments teòrics de l'assignatura. A principi de cada bloc, es presentaran els continguts específics de cada tema, així com la bibliografia i/o altre tipus de material que permeti a l'alumne preparar els continguts de forma autònoma. Les classes es completaran amb el visionat d'imatges fixes (diapositives) o altre material audiovisual.	50
Classes pràctiques	Comentari d'obres artístiques	Grup gran (G)	L'alumne haurà de cercar material sobre obres de diversos períodes. A partir de mètodes comparatius i complementaris hauran d'explicar oralment l'obra, fent ús d'un vocabulari específic.	4
Classes pràctiques	Comentari de textos	Grup gran (G)	Les lectures a comentar s'indicaran prèviament i s'hauran de treballar de manera autònoma. El dia especificat es farà un comentari oral i amb posterioritat hauran de presentar un resum crític.	4
Avaluació	Proves escrites	Grup gran (G)	Es faran dues proves escrites al llarg de l'assignatura amb la finalitat de fer un seguiment del procés d'aprenentatge dels alumnes, especialment saber relacionar les obres objecte d'estudi amb el seu context geogràfic, historicoartístic, social i cultural. A les proves es contemplaran dos apartats: identificació i comentari d'imatges, una pregunta llarga i qüestions curtes.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Guia docent

Activitats de treball no presencial (3,6 crèdits, 90 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Lectures obligatòries	S'haurà de confeccionar un resum raonat de les lectures.	20
Estudi i treball autònom individual artístiques	Comentari d'obres	Capacitat de síntesi, de relació i exposició	20
Estudi i treball autònom individual o en grup	Preparació i estudi del temari	La finalitat d'aquesta modalitat és la d'assolir les competències previstes.	50

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

El procediment d'avaluació està vinculat directament a la metodologia de treball presencial i no presencial. Respecte a les proves escrites es farà una nota mitjana a partir de 4'5.

ATENCIÓ!!!! Es valoraran les coordenades espai-temporals. Això vol dir que s'ha de tenir un coneixement de la localització geogràfica i una correcta cronologia. En el cas de demostrar un desconeixement es baixarà la nota de les corresponents proves.

L'assignatura té previst un itinerari B, que no exclou la presencialitat, però pot suposar una assistència en menor grau. Poden tenir accés a l'itinerari B tots aquells alumnes que es trobin en una de les situacions que el reglament acadèmic estableix en l'article 7.1 per als alumnes a temps parcial: "a) Estar treballant amb una mitjana de dedicació equivalent, com a mínim, a la meitat de la durada màxima de jornada ordinària de treball. Això s'ha d'acreditar amb un contracte de treball en vigor o un nomenament administratiu; alternativament es poden aportar altres documents que provin l'activitat actual, com els justificants de cotització en qualsevol règim de la Seguretat Social. b) Estar afectat per una discapacitat física, sensorial o psíquica, en un grau igual o superior al 33 per cent, que és el que estableix la normativa que regula la reserva de places per a l'accés a la Universitat d'estudiants amb necessitats educatives especials. El grau de discapacitat s'ha d'acreditar mitjançant el certificat emès per l'organisme competent per al seu reconeixement. c) Tenir 45 anys o més en la data d'inici del curs acadèmic. d) Estar en situació de protecció a la família o haver de tenir cura de persones dependents. e) Trobar-se en altres situacions extraordinàries que l'òrgan competent valori com a determinants per ser incorporat a la situació de dedicació a l'estudi a temps parcial. L'itinerari B es pot oferir amb independència de la modalitat de matrícula que hagi dut a terme l'alumnat. Procediment: 1. Els alumnes interessats a acollir-se a l'itinerari B en una assignatura hauran de presentar al docent durant la primera quinzena lectiva de cada semestre un escrit amb la sol·licitud raonada i les evidències documentals que acreditin trobar-se en un dels supòsits recollits als punts a) a d), o bé en un altre supòsit -punt e-. 2. El professorat remetrà als caps d'estudis les sol·licituds, que rebran el vistiplau si s'ajusten als supòsits a, b, c o d. Les peticions referides a situacions excepcionals (supòsit e) seran valorades pel Consell Deganal."

Guia docent

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'alguns dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Comentari d'obres artístiques

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves orals (recuperable)
Descripció	L'alumne haurà de cercar material sobre obres de diversos períodes. A partir de mètodes comparatius i complementaris hauran d'explicar oralment l'obra, fent ús d'un vocabulari específic.
Criteris d'avaluació	L'alumne haurà de presentar imatges del temari per tal d'explicar-la als seus companys. Es valorarà la capacitat de síntesi, de relació i l'ús adequat del vocabulari

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Comentari de textos

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	Les lectures a comentar s'indicaran prèviament i s'hauran de treballar de manera autònoma. El dia especificat es farà un comentari oral i amb posterioritat hauran de presentar un resum crític.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la capacitat analítica, l'ús adient del vocabulari específic, la capacitat de síntesi i l'esperit crític.

Percentatge de la qualificació final: 20% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 20% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Proves escrites

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Es faran dues proves escrites al llarg de l'assignatura amb la finalitat de fer un seguiment del procés d'aprenentatge dels alumnes, especialment saber relacionar les obres objecte d'estudi amb el seu context geogràfic, historicoartístic, social i cultural. A les proves es contemplaran dos apartats: identificació i comentari d'imatges, una pregunta llarga i qüestions curtes.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la relació entre els continguts, la formulació ordenada de conclusions, l'ús del vocabulari específic i la correcció ortogràfica i gramatical. Les proves constaran d'un apartat de comentari d'imatges, una pregunta de resposta llarga i preguntes d'opció múltiple.

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

Guia docent

KENNEDY TROYA, Alexandra y GUTIÉRREZ VIÑUALES, Rodrigo, *Alma mía: simbolismo y modernidad Ecuador (1900-1930)*, Quito, Museo de la Ciudad, 2013.

MAYAYO, Patricia, *Frida Kahlo contra el mito*, Madrid, Cátedra, 2008.

Mc GUIRK, Juston, *Ciudades radicales. Un viaje a la nueva arquitectura latinoamericana*, Madrid, Turner, 2015.

SPERANZA, Graciela, *Atlas portátil de América Latina. Arte y ficciones errantes*, Barcelona, Anagrama, 2008.

ZIRES, Margarita (coord.), *Las transformaciones de los exvotos pictográficos guadalupanos (1848-1999)*, Madrid, Iberomaericana, 2014.

Bibliografía complementària

ACOSTA LUNA, O. *Milagrosas imágenes marianas en el Nuevo Reino de Granada*, Madrid, Iberoamericana, 2011.

BAYÓN, D.: *Historia del arte hispanoamericano, tomo III (siglos XIX y XX)*, Madrid, Editorial Alhambra, 1988.

BELLIDO GANT, María Luisa, *Lecturas indisciplinadas. Arte, literatura y museos entre España y América*. Pamplona, Ulzama digital, 2015.

BENDINGER, M.C.: *Xul Solar. Grafías plastiútiles*, Buenos Aires, Elena Montero Lacasa de Povarché, 2004.

BERNALES BALLESTEROS, Jorge, *Historia del Arte Hispanoamericano. Siglos XVI a XVIII*, Madrid, Alhambra, 1987.

BURKE, M. B.: *Pintura y escultura en la Nueva España. El Barroco*, México, Grupo Azabache, 1992.

CASTEDO, L.: *Historia del Arte Hispanoamericano*, 2 vols. Barcelona, Andrés Bello y Alianza Forma Editorial, 1988.

CANDELA, Iria, *Contraposiciones. Arte Contemporáneo en Latinoamérica 1990-2010*, Madrid, Alianza, 2012.

ESCOBAR, T., *Interpretación de las Artes Visuales en Paraguay*, Asunción, Serilibro, 2011.

FERNÁNDEZ, J.: *Arte moderno y contemporáneo de México. Tomo I. El arte del siglo XIX*, México, UNAM, 1993.

GARCÍA, Carlos, REICHARDT, Dieter, *Bibliografía y antología de las Vanguardias literarias. Argentina, Uruguay, Paraguay*, Madrid, Vervuet-Iberoamericana, 2004.

GARCÍA, María Amalia, *El arte abstracto. Intercambios culturales entre Argentina y Brasil*, Madrid, Siglo XXI, 2011.

GUTIÉRREZ, R. *Arquitectura y urbanismo en Iberoamérica*, Madrid, Cátedra, 1983.

GUTIÉRREZ, R. (coord.): *Barroco Iberoamericano, de los Andes a las Pampas*, Barcelona, Lunwerg Editores, 1997.

GUTIÉRREZ VIÑUALES, Rodrigo, *La pintura argentina. Identidad nacional e hispanismo (1900-1930)*. Granada, Universidad de Granada, 2003.

GUTMAN, Margarita, *Buenos Aires. El poder de la emancipación*, Buenos Aires, ediciones Infinito, 2011.

KAGAN, R., *Imágenes urbanas del mundo hispánico. 1493-1780*, Madrid, Ediciones El Viso, 1998.

MORAIS, F.: *Las artes plásticas en la América Latina*, La Habana, Casa de las Américas, 1990.

OLIVERAS, Elena, *Arte cinético y neocineticismo*, Buenos Aires, Emecé, 2010.

PARKINSON ZAMORA, L., *La mirada exuberante. Barroco novomundista y literatura latinoamericana*, Madrid, Iberoamericana-Verbum, 2011.

RODRÍGUEZ, B.: *La pintura abstracta en Venezuela. 1945-1965*, Caracas, Editorial Gerencia de Relaciones Públicas Maraven, 1980.

ROJAS-MIX, M.: *La playa mayor. El urbanismo, instrumento de dominio colonial*, Barcelona, Muchnik, 1978.

SEBASTIÁN LÓPEZ, S.: *El Barroco Iberoamericano. Mensaje iconográfico*, Madrid, Ediciones Encuentro, 1990.

SULLIVAN, E. J., y otros: *Artistas Latinoamericanos del siglo XX*. Sevilla, 1992

Guia docent

TOVAR Y DE TERESA, G.: *Pintura y Escultura en Nueva España (1557-1640)*, México, Grupo Azabache, 1992.

ZIRES, Margarita (coord.), *Las transformaciones de los exvotos pictográficos guadalupanos (1848-1999)*, Madrid, Iberomaericana, 2014.

Altres recursos

Adreces a Internet [ArteHistoria \(www.artehistoria.com\)](http://www.artehistoria.com)

[Artque \(www.artque.com\)](http://www.artque.com)

[Portal Vereda \(//vereda.hacer.ula.ve\)](http://vereda.hacer.ula.ve)

[El poder de la palabra \(ww.epdlp.com\)](http://ww.epdlp.com)

[Centro Virtual de Arte Argentino \(www.arteargentino.buenosaires.gov.ar\)](http://www.arteargentino.buenosaires.gov.ar)

[Sociedad Estatal para la acción cultural exterior \(www.seacex.com\)](http://www.seacex.com)

[Museo Diego Rivera \(www.diegorivera.com\)](http://www.diegorivera.com)

[Museo Joaquín Torres García \(www.torresgarcia.org.uy\)](http://www.torresgarcia.org.uy)

[Museo de Arte Latinoamericano \(www.malba.org.ar\)](http://www.malba.org.ar)

[Revista Trama \(www.trama.com.ec\)](http://www.trama.com.ec)

[Revista Vitruvius \(www.vitruvius.com.br\)](http://www.vitruvius.com.br)

